

Op 15 mei jl. bood de zaal in Nusantara waar momenteel de Gamelan is opgesteld (en die normaal iedere zaterdag van 11.00 u. tot 13.00 u. door de gamelengroep Marsudi Raras bespeeld wordt) ruimte voor de uitstalling van een deel van de collectie van mevrouw Janny van der Jagt. Ook na de start om 14.00 u. bleven er nog belangstellenden binnenkomen zodat de toehoorderskring alsmaar moest worden uitgebreid.

Na een korte inleiding over de aanleiding en de achtergrond van de verzameling (meerjarig verblijf in Indonesië, onderzoek bij Museum Nacional, *Jakarta*) en de plaatsen van vervaardiging van ikats : heel Indonesië, o.a. Sumatra, Kalimantan en specifiek op Sumba, Flores en West Timor maar ook Sulawesi (ikat van zijde uit *Sengkang*) kwamen de gebruikte materialen en technieken aan de orde.

Bij ikat, wat betekent binden – een techniek oorspronkelijk uit India afkomstig, o.a. het Pasolah Ratuh motief - onderscheiden we enkele hoofdvormen in weeftechniek : zowel de schering als de inslagdraden kunnen gevefd zijn waarbij de patronen worden gevormd door bundels draden deels af te binden alvorens ze in een verfbad te dompelen. Traditioneel werden natuurlijke verfstoffen gebruikt , tegenwoordig ook aniline. Dit proces kan herhaald worden door de draden opnieuw af te binden (bijvoorbeeld met raffia) en opnieuw te verven en te laten drogen. Bij het weefproces daarna worden met de aldus behandelde draden de patronen (die niet op papier staan) gevormd. Wanneer zowel schering als inslag op deze manier zijn gevefd spreekt men van dubbel ikat (wordt nu alleen nog gemaakt in *Tenganan* - Bali). Janny van der Jagt liet ons een paar prachtige voorbeelden zien van ikats met geometrische patronen.

Sumba is door zijn geïsoleerde ligging nauwelijks onder de invloed gekomen van de islam, waardoor de traditionele gebruiken w.o. het weven, in stand zijn gebleven. Er zijn patronen als gestileerde vormen van mensen (voorouders ?) en dieren (o.a. kippen/ vogels en paardjes) toegepast; de verschillende dorpen kenden daarbij hun eigen figuren en kleuren. Ook vruchtbaarheidssymbolen als mamali, vooroudersymbolen en schedels komen voor.

Er zijn verwijzingen naar de voortdurende staat van oorlog tussen Oost en West Sumba : de schedels van de overwonnen vijanden werden vroeger op een boom gespietst. Het gebruik van ikats is divers: zowel mannen als vrouwen dragen ze, mooie exemplaren werden als bruidsschat vervaardigd maar ook worden er stoffelijke overschotten in gewikkeld tot soms wel 10 lagen en dan in het graf gelegd, waardoor er een doorlopende vraag was naar nieuw kleden.

Op Flores kunnen we 4 gebieden met eigen patronen en kleuren onderscheiden, (bijv. songkat weefdoek met smalle ikatranden en bruin/gele ikats met verfijnd geometrische figuren). Naast ikats met menselijke figuren zijn er talloze streppatronen, vaak met een bewerkte rand; een ander fenomeen zijn de ikats met opgebrachte minerale deeltjes zoals mica. Het prachtige doek met de gestileerde krokodillen is mogelijk afkomstig van de Iban, Kalimantan.

Ook enkele deelnemers hadden ikats meegebracht waarvoor over en weer belangstelling was.

literatuur:

- ***Decorative Arts of Sumba***, uitgave door Pepin Press BV, Amsterdam en Singapore ISBN 90 5496050 7
- ***Gift of the Cotton Maiden***, textiles of Flores and the Solor Islands, uitg. Fowler Museum of Cultural History, University of California, 1994 ISBN 0-930741-37-4
- ***A passion for Indonesian Art*** (The Georg Tillmann Collection), KIT Tropenmuseum Amsterdam 1996
- ***Contemporary Southeast Asian Arts and Crafts***, Thelma R. Newman, Crown Publishers 1977
- ***Arts and Crafts of Indonesia***, Anne Richter, Thames and Hudson 1993
- ***Batak, Kunst aus Sumatra***, Achim Sibeth, Museum für Volkerkunde, Frankfurt am Main
- ***Sumatra, Crossroads of Cultures***, (Ch X Trade and Sumatran textiles), KITLV Press, Leiden 2009,

Reacties graag naar: haerenh@xs4all.nl t.a.v. Hans van Haeren tel 015-2146791